

אנרגיה + - פברואר 2013

מאת: עידית טיימון ריבין

למצוא איזון

משק הגז טבעי בישראל ניצב על פרשת דרכים מכרעת המחייב הכרעות לאומיות הציבור לבין האינטרסים של המשקיעים, בין הביקוש המקומי לייצוא ובין צרכי הדור הנכחו לצרכי הדורות הבאים

בשנת 1973, במהלך אירועי ערב כינוי-יורק, אמרה ראש הממשלה דאז, **גולדה מאיר**, לקנצלר מערב גרמניה, **וילהלם בנדיט**: "כוא אספר לך משהו שלנו, הישראליים, יש כנגד משהו. הוא הוביל אותנו 40 שנה במדבר על מנת להביא אותנו לגוריה היחידה במזרח התיכון שאין בה נפט".

לישראל עדיין אין נפט והיא נדרשת, כבר מספר עשורים, לייבא נפט על מנת לעמוד בדרישות האנרגיה המקומיות. אך לאחרונה התגלו גזליית של מאגרי גז גדולים לחופי הארץ לישראל יש כיום את הפוטנציאל לא רק לעמוד בדרישות השוק המקומי לאנרגיה, אלא אף להפוך לייצואנית משמעותית של גז טבעי ובכך להפוך לשחקן משמעותי בשוק הגז העולמי. ההערכות הן שהאגרי הגז טבעי שלח"ר פיה של ישראל יעלו מאות מיליארדים על הצריכה השנית של ישראל כפי שהיא כיום.

לעדכן את החקיקה

הממשלה החלה בעידוד הציבור הישראלי להשקיע בגז טבעי עוד בשנות ה-90 של המאה הקודמת. למטרה זו הוקמה האגרייה של המדינה. בזמן, לא היה כל מקור מקומי לגז טבעי ועד למידת מסוימת, אין צורך בייצוא של גז טבעי מוצא-מקור. אך היציבות הקיימת במצב זה הובילה את הממשלה להחליט להעביר חקיקה חדשה שתאפשר לציבור הישראלי להשקיע בגז טבעי ולבנות תשתית תחבורה ופיתוח שוק גז טבעי מקומי. חוק הנפט קובע את הפרוצדורה לקבלת היתר מוקדם, רישיון וטור שנויים באזור המוגדר בהיתר. מקבל ההיתר זכאי לקבלת 18- חודשים מוקדם לקבלת בדיקות ראשוניות באזור המוגדר בהיתר. מקבל ההיתר זכאי לקבלת 18- חודשים מוקדם לקבלת בדיקות ראשוניות באזור המוגדר בהיתר. מקבל ההיתר זכאי לקבלת 18- חודשים מוקדם לקבלת בדיקות ראשוניות באזור המוגדר בהיתר.

הרישיון ש זכות קניה בחוק לקבל שטר חוקה על כל שטר שיבחר בתוך ששה חודשים, עם מתן שטר החוקה יפקע הרישיון, והמדינה תהיה בעלת חוקה על יתרת השטר.

המחוקק הישראלי מוצא עצמו נצמד עם חקיקה מיושנת שאינה תואמת את המציאות החדשה של גזליית הגז הטבעי, למעשה, התגליות החדשות והייבוא של החקיקה הישראלית לנורד, כי יש למדינה את התשתית החוקית המתאימה על מנת לנהל את הציבור, המיסור, השיקוף והחלוקה של הגז הטבעי. החקיקה החדשה צריכה למעשה לכלול את הגדרת מים המשמשים למחזורים זה בזה בתחום הגז, תוך שמירה על האיוון העדין בין האינטרס הלאומי לבין האינטרסים של החברות הפרטיות.

הצורך לעדכן את החקיקה הקיימת בחוק הנפט הוביל את ראש הממשלה, **בינון נתניהו**, ואת שר האוצר, **ד"ר יובל שטיינץ**, למנות בשנת 2010 את ועדת שטיינץ. מטרת הוועדה הייתה לבחון את מדיניות המיסור ונשל המס הראוי על הפקת הגז הטבעי ונפט. הוועדה פעלה כמעט שנה ובמהלכה שמעה מומחים, בחנה את המדיניות הקיימת במדינת אחרות, נכפשה עם ארגונים סביבתיים, צרכנים מקומיים, צרכנים בעלי חזקה במאגרי הגז. ממצאי הוועדה כללו אכיפת מס על רווחים וביטול פטורי מס קיימים ובו בעת השארת השלומי התמי לגזים ללא שניתי.

בין ביקוש מקומי לייצוא

מסקנותיה של ועדת שטיינץ רוק חידוד את הצורך לבחון ולהגדיר את מדיניות הממשלה ביחס להתפתחויות עתידיות בשוק הגז הטבעי בישראל: בהמשך הוקמה ועדת צמח, אשר מטרתה המרכזית הייתה לבקוע את המדיניות העתידית של המדינה ביחס לשמירת מאגרי הגז הנדרשים כדי לספק את הצריכה המקומית אחת ביחס לאפשרות לייצא את הגז הטבעי לשוקים בחו"ל.

בחסות מסקנותיה הוועדה העריכה את כמות הגז הטבעי שיש לישראל, או שישראל צפויה לייבא, וכן העריכה את הזמינות אשר יש לשמור בשמירה מקומית על מנת לענות על דרישת השוק הישראלי. הוועדה העריכה, על פי אדי הדי בנתוני הגז, כי ישראל צפויה לייבא את הגז הטבעי הנדרש, אך שתוכל להפיק 1,480 מיליארד מטרים מעוקבים הניתוח התבצע על בסיס של 950

הכנסות ישירות של המדינה בהיקף של 700-400 מיליון דולר, כוללת בתחומים השונים. כיום, ניצב המחוקק הישראלי מול האתגר המורכב של מציאת איזון בין אינטרס הציבור לבין האינטרסים של המשקיעים. אינטרס הציבור הישראלי ירוש שמדינה תפוצה במידה ראויה אחת מבלי לפגוע בתחומים של המשקיעים להמשיך להשקיע ובו בעת לדאוג לשמירת עתודות גז אשר יספקו את הצריכה המקומית.

על מנת לייצא גז לחו"ל נדרשת השקעה גדולה על מנת לבנות את התשתית הנדרשת. בהיתרן ה"מכונה עבר של ישראל על מדינת אחרות לצורך אספקת גז נפט ובחינתן במקומה הרגיש של ישראל, יהיה מובן אם ישראל תבחר לשמור את מאגרי הגז שלה לצריכה מקומית. למרות זאת, שמירת עתודות גז גדולות יכולה לא רק להיות מניקה לציבור הישראלי, אלא יכולה גם בסופו של דבר לחזק את האינטרס הציבורי הרחב.

צריכת הגז השנתית בישראל עומדת על כ-200 מיליארד מטרים מעוקבים בעוד מאגרי הגז הטבעיים נמדדים בכ-26 טריליון מטרים מעוקבים. מאגרי הגז מספיקים על מנת להכסיה ישראל השמור על "ביטחון אנרגיה" לפרק זמן ממושך מאוד. אף אם צריכת הגז הישראלית תגדל בצורה משמעותית, לישראל יהיה מספיק גז טבעי גם כאשר מאגרי הגז הקיימים ימוצו.

חשש מכיום להשקעות

החלטת כיום להוביל את הייצוא יכולה להוביל להשקעות תרבותיות בעתיד, במידה ויש להימנע לזמן קצר יחסית לשנות את דעתה ולהימנע לזמן קצר יחסית לשנות את דעתה ולהימנע לזמן קצר יחסית לשנות את דעתה ולהימנע לזמן קצר יחסית לשנות את דעתה.

הוועדה המליצה ששותפויות הגז יורשו לייצא עד 50% ממאגרי הגז אשר בטרונן ואשר מכילים יותר מ-200 מיליארד מטרים מעוקבים, כרונות "מגרי רלווינטי". מאגרי גז גדולים מכילים בין 100 ל-200 מיליארד מטרים מעוקבים ויורשו לייצא עד 60% מהמאגר, ומאגרי גז קטנים של פחות מ-100 מיליארד מטרים מעוקבים יורשו לייצא עד 75% מהמאגר.

הוועדה קבעה כי החישוב צריך להתבצע רק בתחומים 25- שנה כבעת ש"הכנסות אספקה מקומית לפרק זמן הארוך משמעותיות מ-25 שנים כפי הנכון ובכפיתות שדות ובראיה משקית ארוכת טווח לא תהא כדאית בשל איבוד משמעותי של הכנסות ישירות למדינה". הוועדה טענה במסגרת הדו"ח, כי הייצוא לא יבוא על חשבון הכנסות הבר קוש המקומי.

היסוס בקבלת החלטות

חברי הוועדה ביקרו את הממשלה על העיכוב והיחס לקבלת החלטות בתחומים לקביעת מדיניות ברורה וחקיקה בענייני הגז הטבעי. מדיניות ממשלתית לא ברורה אינה מאפשרת לבעלי הדי כוח לקבל את החלטות הנדרשות ואת המימון ההכרחי לפיתוח השדות ולכן יוצרת חוסר האדנות בכל שרשרת האספקה במשק הגז טבעי, אשר עשויה להוביל לעיכוב ותח-ביצוע של פעילויות משולבות במשק הגז הטבעי, בדגש על פעילות הדי פוש ופיתוח.

כאמור, המשק הישראלי משלם בשנה האחרון זה את מחיר העיכוב באספקת הגז הטבעי. כדי קשר זה אין מודבר רק במחסור בנו טבעי שנועד לצרכי השמלה, אלא גם במחסור בנו טבעי שנועד לצרכי התעשייה המקומית. בשונה ממשק החשמל, ניצב באספקת גז טבעי לתעשייה המקומית עלול להיכשל לא לזכר עניינה קשה אף אנרגיה בפועלים וכי פועל יוצא מהו בתעשייה במקום מבטב שליכוב באספקת הגז יש גם עלויות כספיות ניכרות מאוד שנובעות מאיבוד הכנסות. רק לשם המחשה, לפי החשבו המועצה הלאומית לכלכלה, ודו"ח ניתוח שהו "ליוויית" בשנת אשת התביא, בין היתר, לארבע

ד"ר עידית טיימון ריבין היא מילאדורית ומחוקקת וממונה על ביצועים במשרד האוצר.